

Győri Ítéltábla
Gf.II.20.042/2016/4/I.

A Győri Ítéltábla a dr. Poharánszki István ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Geiszt Éva ügyvéd által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Szombathelyi Törvényszék 2015. május 7. napján kelt 20.G.40.018/2012/99.számú ítélete ellen az alperes részéről 103. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán - megtartott tárgyalás alapján - meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú ítélet fellebbezett részét részben megváltoztatja, s a 2011. július 15. napján létrejött kompenzációs megállapodás érvénytelenségére és hatályossá nyilvánítására vonatkozó rendelkezéseket mellőzi;

egyéb fellebbezett részét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen a felperesnek 190.500. (Egyszázkilencvenezeröttszáz) Ft másodfokú perköltséget.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s :

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint *2011.április 12-én* az eladó a felperes és a vevő alperes között adásvételi szerződés jött létre 228,26 hektár őszi búza, és 191,11 hektár repce vetemény átruházására a kikötött 20.000.000,-Ft + Áfa vételárért. A szerződésben részes felek *2011.május 2-án* megállapodtak, hogy a felperes „a lábon álló repcevetemény helyszíni bejárásáról készült jegyzőkönyv alapján” mezei leltárérték és elmaradt haszon jogcímén elismeri a vevő alperes 4.300.000,-Ft kárigényét, és úgy rendelkeztek, hogy a szerződéskötés napjával a vevő a kártérítési követelését beszámíthatja az eladó által kibocsátott számlába. *2011.április 12-én* a szolgáltató alperes és az igénylő felperes között mezőgazdasági szolgáltatási szerződés jött létre. E szerződésben a felperes „likviditási problémái és gépkapacitás hiánya miatt” megbízta az alperest a használatában lévő 388,46 hektár termőföld teljes körű gépi munkálatainak ellátásával, (talaj előkészítés, talajerő-visszapótlás, vetés, vetéskori szükséges növényvédelem) megbízta továbbá az okszerű gazdálkodáshoz szükséges műtrágya, növény-védőszer és vetőmag biztosításával. Az alperes szolgáltatásainak díját az alperesnél kialakított és hatályban lévő szolgáltatási szabályzat szerinti szolgáltatási tarifában fogadták el. A szolgáltatási szerződés alapján az alperes 2011. július 1-én az Áfával növelt 56.283.751 forint megfizetéséről szóló számlát állította ki a felperes részére.

2011.július 13-án a felek újabb lábon álló vetemény értékesítésére szóló szerződést kötöttek. E szerződéssel a felperes 212,3 hektár területű napraforgó veteményét és 176,16 hektár területű kukorica veteményét ruházta át az alperesre, együtt 45.027.000,- Ft + Áfa vételárért.

A szerződés 4. pontjában úgy rendelkeztek, hogy az alperes a vételárat „a felek között 2011. április 12. napján létrejött szolgáltatási szerződés alapján kibocsátott számla ellenértéke kompenzálásával, legkésőbb 2011. július 15. napjáig fizeti meg”. *2011.július 15-én* külön „kompenzációs megállapodás” is létrejött a felek között. Eszerint a felperes által kiállított 56.283.750 forint összegű és az alperes által kiállított ugyanilyen összegű számla kompenzációval összevezetésre kerül.

A 2010.december 11.napján érkezett felszámolási kérelem alapján a bíróság 2011. szeptember 13-i kezdő nappal rendelte el a felperes felszámolását.

A felperes módosított keresetében *elsődlegesen* a felek között 2011. április 12. és 2011. július 13. napján létrejött adásvételi szerződések érvénytelensége megállapítását kérte a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991.évi XLIX. tv. (Cstv.) 40.§./1/ bekezdés a./pontja, illetve 40.§./1/ bekezdés c./pontja alapján. Kérte továbbá az eredeti állapot helyreállítását és az alperes 65.027.000 forint + Áfa, valamint annak a 2011.szeptember 13. napjától a kifizetés napjáig járó késedelmi kamata megfizetésére kötelezését. *Másodszorban* az adásvételi szerződésekkel az alperesre átruházott termények felperesi értékesítése elmaradása miatt felmerült 54.330.259,- Ft kára, és annak a 2011.szeptember 13. napjától a kifizetés napjáig járó késedelmi kamata megfizetésére is kérte kötelezni az alperest. *Harmadrészt* kérte a 2011. szeptember 13. és 2012. május 29. napja között lejárt 1.475.500,- Ft bérleti díj, valamint annak a középido-arányos időponttól számított késedelmi kamata megfizetésére is kötelezni az alperest. A Cstv.40.§./1/ bekezdés c./ pontjára alapított kereset esetében azzal érvelt, hogy a 2011. július 13. napján kelt adásvételi szerződés vételára kompenzációjával az alperes szolgáltatási szerződésből származó követelése a felperessel szembeni felszámolási kérelem benyújtását követően került kiegyenlítésre teljes mértékben. Ez a követelése ugyanakkor a felszámolási eljárásban nem nyert volna kiegyenlítést. A Cstv. 40. §-a szempontjából a hitelező fogalmát tágan kell értelmezni, hitelezőnek tekintendő egy megkötött, már fennállott követelés jogosultja is. Az előnyben részesítés azt jelenti, hogy az adóssal szerződött jogosult egy jogügylet következtében többhöz, nagyobb hányadhoz jut, mint a vele egy rangsorban lévő hitelezők a felszámolási kielégítés esetén.

Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset teljes elutasítását kérte. Védekezése szerint a 2011. április 12. napján megkötött szerződéskor még nem is volt hitelezőnek tekinthető, így a hitelezői előnyben részesítés sem valósulhatott meg. Az érvénytelenség esetleges megállapítása esetén az eredeti állapot helyreállításának nincs helye, mivel a lábon álló termény már nincs meg. Az alperest legfeljebb a lábon álló termény helyébe lépett érték megfizetésére lehet kötelezni, ezt az értéket azonban a bíróság nem vizsgálta. Az alperes csak a 2011. július 13. napján kelt adásvételi szerződés megkötésével vált hitelezővé, „hitelezőt előnyben részesítő” ügyletnek tehát nem lehetett alanya. Nem a felperessel megkötött szerződésekkel, hanem azok nélkül csökkent volna az adós vagyona, mivel azok nélkül a földjeit nem tudta megművelni, a területalapú támogatástól elesett volna, illetve növényvédelmi bírságot kellett volna fizetnie.

Az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel támadott 2015. május 7. napján kelt 20.G.40.018/2012/99. számú ítéletével megállapította, hogy a 2011. július 13. napján kelt

adásvételi szerződés és a 2011. július 15. napján létrejött kompenzációs megállapodás érvénytelen. A szerződéseket a határozathozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánította. Egyben kötelezte az alperest 58.589.374,- Ft tőke, valamint 57.184.290,-Ft tőke után 2011. július 13. napjától, míg 1.405.084,-Ft tőke után 2012. január 22. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamata, és 982.429,- Ft perköltség megfizetésére. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Határozatának indokolásában megállapította, hogy a keresetben megjelölt jogcímek (Cstv.40.§./1/ bekezdés a./, c./pont) közül a kereset csak a Cstv. 40.§./1/ bekezdés c.) pontja alapján és a csak a 2011. július 13. napján kelt adásvételi szerződés és a 2011. július 15. napján kelt kompenzációs megállapodás tekintetében alapos. A Cstv. 40.§ (1) bekezdés c./pontja törvényi tényállásához kapcsolódóan a törvényszék a bírósági gyakorlatot idézve és elemezve kiemelte, hogy a konkrét esetben a 2011. július 13. és július 15. napján megkötött szerződések alapján pénzmozgás nem történt, az alperes a lábon álló terményt úgy szerezte meg, hogy a vételárba a 2011. április 12. napján létrejött szolgáltatási szerződésből eredő követelését beszámította. Ezzel a felperessel szemben fennálló követeléséhez a felszámolási kielégítési sorrendre vonatkozó szabályok megsértésével jutott hozzá, mivel amennyiben ezt a követelését a felszámolási eljárásban hitelezőként érvényesíti - a közbenső mérleg adataiból kitűnően - ennek kielégítésére a Cstv.57.§./1/ bekezdésében foglalt kielégítési sorrendre figyelemmel egyáltalán nem került volna sor. Egyetértett a törvényszék a felperes azon érvelésével, hogy az érvénytelenség jogcímeeként megjelölt törvényhely szempontjából az alperes hitelezőnek, egy már fennálló kötelem jogosultjának minősült. Ugyan az eredeti állapot nem volt helyreállítható a lábon álló termény értékesítésére vonatkozó szerződés érvénytelenségét követően (1/2010/VI.28./PK. vélemény 6.pontja), azonban a két szerződés határozathozatalig hatályossá nyilvánítása után az alperes az ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatás (Ptk.237.§./2/ bekezdés), 45.027.000 forint + Áfa (57.184.290 forint) illetve késedelmi kamata megfizetésére kötelezhető. Megjegyezte a törvényszék, hogy az alperes a szolgáltatási szerződésből eredő követelését hitelezői igényként az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 40 napon belül bejelentheti a felperes felszámolójánál. Ezt meghaladóan a felperes kártérítési igényét, mint alaptalant elutasította, és a keresetben igényelt bérleti díjból 1.405.084,-Ft követelést tartott alaposnak.

Az elsőfokú ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen annak részbeni megváltoztatásával a szerződés érvénytelensége iránti kereset teljes elutasítását kérte. Másodlagosan - a 2011. július 13. napján kelt adásvételi szerződés érvénytelensége másodfokú megállapítása esetére - az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását olyan módon kérte, hogy az ítélőtábla utasítsa el az 57.184.290,-Ft vételár megfizetésére irányuló keresetet. Mindkét esetben kérte mellőzni a 2011. július 15. napján kelt kompenzációs megállapodás érvénytelensége megállapítását. Jogorvoslati kérelmét arra alapította, hogy megítélése szerint az elsőfokú bíróság az érvénytelenségi keresetnek részben úgy adott helyt, hogy a kereseti kérelmen - Pp.215. §-át sértve - túlterjeszkedett. A felperes ugyanis a keresetlevelében csak az említés szintjén hivatkozott a 2011. július 15. napján kelt kompenzációs szerződésre, de annak érvénytelensége megállapítására keresetet nem terjesztett elő. Nem támadta meg a 2011. április 12. napján kelt szolgáltatási szerződést sem. Mivel a kompenzációs szerződés érvénytelensége megállapítását a felperes a keresetében nem kérte, annak érvénytelenségét a bíróság sem mondhatja ki. Az érvényes kompenzációs megállapodás miatt pedig a „kifizetés ténye” nem vitatható. Ezért az érvénytelen 2011. július

13. napján kelt adásvételi szerződés hatályossá nyilvánítása során a bíróság csak az adásvételi szerződés érvénytelenségét mondhatta volna ki. A kirendelt mezőgazdasági- illetve könyvszakértő véleménye szerint a felek által kialakított és a szerződés alapján teljesített ellenérték megfelelő és tisztességes volt. Az érvénytelenség megállapítása mellett pénzügyi következmények levonására csak akkor kerülhetett volna sor, ha a kiegyenlített érték nem fedezte volna a megvásárolt termény ellenértékét.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet fellebbezett részének a helybenhagyását kérte.

Előrebocsátja az ítélőtábla, hogy az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp.253.§ (3) bekezdése alapján a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai között bírálta felül. Ennek alapján - fellebbezés hiányában - a felülbírálat nem érintette az elsőfokú ítéletnek a keresetet az elsőfokú ítéletben foglalt megállapítást és marasztalást meghaladó részében elutasító, továbbá az alperest 1.405.084,-Ft tőkében és annak kamataiban marasztaló rendelkezéseit.

Az így elbírált fellebbezés kizárólag a kompenzációs megállapodásra vonatkozóan, kisebb részben - alapos, nagyobb részben alaptalan.

Az ítélőtábla az alperesi fellebbezésben foglaltakat vizsgálva megállapította, hogy az annyiban alapos, hogy az elsőfokú bíróság megsértette a Pp. 215.§-át, amikor a döntésével túlterjeszkedett a kereseti kérelmen. Helytállóan hivatkozott ugyanis az alperes a fellebbezésében arra, hogy a 2011. július 15. napján kelt kompenzációs megállapodás érvénytelenségének a megállapítására a felperes nem terjesztett elő határozott keresetet. Ehhez képest az elsőfokú bíróság e szerződés érvénytelenségét mégis megállapította. Az ítélőtábla megítélése szerint ez az eljárási szabálysértés önmagában nem volt olyan súlyú, ami az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését indokolta volna.

A felperes keresetét a Cstv. 40.§ (1) bekezdés c.) pontjának rendelkezésére alapította. E szerint a tudomásszerzéstől számított 90 napon, de legfeljebb a felszámolást elrendelő végzés közzétételének időpontjától számított 1 éves jogvesztő határidőn belül a hitelező - vagy az adós nevében a felszámoló - a bíróság előtt keresettel megtámadhatja az adósnak a felszámolási eljárás lefolytatására irányuló kérelem beérkezése napját megelőző kilencven napon belül és azt követően megkötött szerződését vagy más jognyilatkozatát, ha annak tárgya egy hitelező előnyben részesítése, különösen egy fennálló szerződésnek a hitelező javára történő módosítása vagy biztosítékkal nem rendelkező hitelező számára biztosíték nyújtása.

A Cstv. 40.§ (1a) bekezdése szerint pedig a jogügyletek eredményes megtámadása esetén a Ptk. érvénytelen szerződésre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

A fenti normaszöveg alkalmazása során a felszámoló és a hitelezők részére biztosított speciális szerződés-megtámadási jog célja az, hogy a felszámolás hatálya alá tartozó vagyon növekedjen azáltal, hogy eredményes megtámadás esetén a per (kereset) által érintett - és a törvény által meghatározott időszakban elvont - vagyontárgy (vagyonelem) visszakerüljön az adós vagyonába.

A konkrét esetben a felperes az adóssal 2011. július 13-án megkötött adásvételi szerződést támadta arra hivatkozással, hogy az abban foglalt beszámítás miatt, annak eredményeként az alperes a teljes követeléséhez - a felszámolási eljárásban kötelező kielégítési sorrendre vonatkozó szabályok megsértésével - jutott hozzá, így a többi hitelezőhöz képest előnyben részesült.

A 2011. július 13. napján kelt lábon álló termény értékesítésére irányuló és keresettel támadott adásvételi szerződés 4. pontja már a külön - a 2011. július 15. napján kelt kompenzációs megállapodás nélkül is - rendelkezett a felperest megillető vételár kompenzálással történő kiegyenlítéséről, megjelölve, hogy a vevő alperes a vételárat a szolgáltatási szerződésre kibocsátott számla ellenértéke kompenzálásával teljesíti. Emiatt nincs érdemi jelentősége annak, hogy a felperes a keresetében külön kérte-e a 2011. július 15. napján kelt kompenzációs megállapodás érvénytelensége megállapítását és annak érvénytelenségét a törvényszék kimondta-e, avagy sem.

A konkrét esetben - a Cstv.40.§./1/ bekezdés c./pontjára alapított - előnyben részesítés ugyanis éppen a vételár „kompenzálással” (beszámítással) történő teljesítése volt, amiről már maga a 2011. július 13. napján kelt adásvételi szerződés is rendelkezett.

Alapítván hivatkozott az alperes a fellebbezésében arra is, hogy a 2011. április 12-i szolgáltatási szerződést nem támadta a felperes keresettel, ezért az abban foglaltak szerint őt illető követelés „tisztességes” volt, aminek a teljesítésére ezért törvényesen került sor a keresettel támadott szerződésben rögzített beszámítással.

Az elsőfokú bíróság helytállóan mutatott rá, hogy a Cstv. 40.§ (1) bekezdés c.) pontja alkalmazása során a hitelező előnyben részesítése nem abban áll, hogy a vevő alperes által beszámított ellenkövetelés jogszerűtlen volt-e vagy sem. Ennek körében annak van jelentősége, hogy a vevő alperes - más hitelezőktől eltérően - a 2011. július 13. napján - jóval a felperessel szembeni felszámolás iránti kérelem benyújtását követően - megkötött adásvételi szerződés eredményeként a beszámítás folytán az adóssal szemben fennálló teljes követeléséhez hozzájutott.

Maga az alperesi ügyvezető is úgy nyilatkozott az elsőfokú eljárásban a meghallgatása során, hogy a 2011. július 13. napján megkötött adásvételi szerződésnek éppen az volt az értelme, hogy a felperes a 2011. április 12-i szolgáltatási szerződés alapján az alperesnek járó díjat nem tudta kiegyenlíteni, ezért rendelkeztek az utóbb kötött, és keresettel támadott szerződésben ezen alperesi követelés beszámítással történő teljesítéséről.

Mindennek az lett az eredménye, hogy az alperes - az őt egyébként nem vitásan jogszerűen megillető - követeléséhez a felszámolási eljárásban egyébként kötelező kielégítési sorrendre vonatkozó szabályok megsértésével jutott hozzá. Amennyiben e követelését a felszámolási eljárásban hitelezőként érvényesítette volna - a közbenső mérleg adataiból kitűnően - ennek kielégítésére a Cstv.57.§./1/ bekezdésében foglalt kielégítési sorrendre figyelemmel egyáltalán nem került volna sor.

Ebből következően pedig helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a 2011. július 13. napján megkötött adásvételi szerződés - annak a beszámításra vonatkozó rendelkezése

folytán - a Cstv. 40.§ (1) bekezdés c.) pontjába ütközik, mivel ezzel nyilvánvaló módon megtörtént az alperes, mint hitelező előnyben részesítése, ezért e szerződés megtámadása eredményes volt, arra az érvénytelenség jogkövetkezményeit kellett alkalmazni.

Az elsőfokú bíróság - a fellebbezési érveléssel szemben - az érvénytelenség jogkövetkezményeinek az alkalmazása során is helytállóan járt el. Annak a mérlegelésénél ugyanis, hogy a bíróság melyik jogkövetkezményt választja, annak van jelentősége, hogy a felek a szerződést milyen mértékben teljesítették, a teljesítést követően mi lett a szolgáltatások sorsa, a szerződés folytán milyen változások következtek be a felek helyzetében, és a felek nyilatkozatainak. Az érvénytelenségi ok kiküszöbölése során a bíróság lényegében alakítja (módosítja) a felek szerződését, ezzel küszöböli ki az érvénytelenségi ok miatt keletkezett érdeksérelmet. (1/2010. (VI.28.) PK vélemény 5. pont.)

A konkrét esetben a keresettel támadott adásvételi szerződés érvénytelenségét - a hitelezők érdeksérelmét - az adásvételi szerződésben a vételárnak a beszámítással történő rendezése (teljesítése) okozta. Ez pedig valóban - e szerződés hatályossá nyilvánításával - úgy küszöbölhető ki, hogy a beszámítással előnyben részesülő alperest a vételár tényleges kifizetésére kell kötelezni.

Az alperes pedig az így fennmaradó hitelezői követelését - figyelemmel a Cstv. 38.§ (3) bekezdésére is - a felperes felszámolási eljárása során jelentheti be, és a Cstv. kielégítési sorrendre vonatkozó szabályai szerint kaphat csupán kielégítést.

Mindezekre figyelemmel az ítélet tábla az elsőfokú ítélet fellebbezett részét a Pp.253.§ (2) bekezdése alapján - kizárólag a keresetet meghaladó kompenzációs megállapodásra vonatkozóan rendelkezések mellőzésével - a rendelkező részben foglaltak szerint megváltoztatta, míg egyéb fellebbezett részét helybenhagyta.

Az alperes fellebbezése a per főtárgya tekintetében nem volt alapos, ezért a másodfokú eljárásban is lényegében pervesztesnek minősülő alperes a Pp. 239.§-a folytán alkalmazandó Pp.78.§ (1) bekezdése alapján viselni köteles a másodfokú eljárásban felmerült saját, valamint jogi képviselővel eljáró felperes másodfokú perköltségét megfizetni. Az ügyvédi munkadíj összegét az ítélet tábla a 32/2003. (VIII. 22.) IM. rendelet 3.§ (2-6) bekezdései alapján - a kifejtett ügyvédi munka mérlegelésével és a pertárgyérték alapulvételével - bruttó 190.500,- forintban állapította meg.

G y ő r , 2016. május 4.

Dr. Szalai György sk. a
tanács elnöke

Dr. Ferenczy Tamás sk.
előadó bíró

Dr. Bajnok István sk. bíró

A kiadmány hitelül
kiadó: